

Use-Wear 2012. International Conference of Use-Wear
Analysis, 10-12 October 2012, Faro, Portugal

Международна конференция по трасология,
10-12 октомври 2012, Фаро, Португалия

Мария Гюрова

Между 10 и 12 октомври 2012 г. се проведе международна конференция по трасология в гостоприемния и предразполагащо-южняшки град Фаро, Португалия (обр. 1). Предходният форум, посветен на тази научна дисциплина (безалтернативна като методика и резултати, но не повсеместно и адекватно осмислена!), се състоя през 2005 г. във Верона, Италия (Гюрова 2005)¹.

От дистанцията на времето могат да се направят няколко неизбежни корелации и стимулиращи наблюдения:

- Колегията от специалисти по функционален анализ на археологически артефакти е все така оптимистично многобройна, ентузиазизирана и пъстра по състав;
- Наред с активните ветерани (като автора), занимаващи се с функционални проучвания от (поне) две декади, навлизането на нова генерация е неоспорим факт, т.е. дисциплината се възражда;
- Спектърът от проблеми в дневния ред на трасологията се обогатява, което не е за сметка на качеството на изследванията, а е в посока на все по-пълноценно обвързване с други научни направления и практики;
- Все по-осезаемата необходимост от по-чести срещи на специалистите от различни страни за обмен на опит, компетентност и идеи изкрystalизира в амбицията да се учреди асоциация на трасолозите с регулярен график на научни събития (семинари и конференции).

Домакини на конференцията бяха колеги от университета Алгарве (*Universidade do Algarve*) във Фаро, които бяха обезпечили оптимални условия за творческа работа и дискусия, непринудени професионални беседи и разговори, разведряване в

¹ Гюрова, М. 2005. Международен конгрес „Праисторическа технология“ 40 години по-късно: Функционалните проучвания и руското наследство“, Верона, 20-23. 04. 2005. Проблемът Quo vadis пред една научна дисциплина. Археология 1-4, 230-232.

рамките на университетския кампус, съзерцаване на красиви залези и обвити в прозрачност контури на стария град.

Организационният комитет на форума включваше специалисти от Испания, Франция, Холандия и Португалия. Броят на реално присъстващите участници беше над 100, които представяха 24 страни от света: Канада, САЩ, Австралия, Аржентина, Чили, Филипините, Япония, Корея, Тунис, Израел, Швеция, Норвегия, Великобритания, Холандия, Франция, Португалия, Испания (включително Канарските острови), Белгия, Полша, Чехия, Германия, Италия, България и Русия (обр. 2). Делегациите на традиционно водещите страни и школи в областта на функционалните изследвания се оказаха логично и най-многочислени: Франция, Испания, Холандия. Очевиден подем (кадрови и тематичен) показаха Полша, Япония и страните от Латинска Америка като цяло. Нашата страна беше представена от автора на това съобщение в първата сесия, третираща методиката и предизвикателствата пред трасологията, с презентация на тема "Cereal polish": diagnosis, challenge or confusion".

За отбелязване е фактът, че всички презентации (66 на брой) бяха много професионално издържани и със стриктно съблюдаване на отреденото им по регламент време. Това предостави възможност предвидените след всеки тематичен блок дискусии да са продължителни, оживени и ползотворни. Повече от 30 постера бяха предложени на вниманието на аудиторията в течение на два дни от работата на конференцията.

Работните сесии бяха обединени в 7 тематични блока:

- Методи на трасологическите проучвания (в 2 части);
- Ловци и събиратели (в 3 части);
- Метателно оръжие;
- Технология и трасология на костни артефакти;
- Първите земеделци;
- Късен неолит и бронзова епоха;
- Нови технологии в трасологическите проучвания.

Безпредметно би било да преразказвам (дори в синтезиран вид) презентациите на отделните участници, защото всички резюмета, обединени в специална книжка са достъпни online в рубриката 'final program and abstract book' на адрес: <http://www.usewear2012.com/>. Няма да пропусна, обаче, възможността за коментар на определени тенденции и акценти, открояващи се в общия контекст на функционалната проблематика, както и на перспективите пред дисциплината в технически и гносеологически аспект.

Относно методиката като сърцевина на проучванията могат да се обособят следните акценти:

– 'Residue' анализът определено се очертава като бързо и перспективно развиващо се направление на трасологическите проучвания. Проблемът не е нов, но обвързването му с конкретни археологически ситуации и търсенето на адекватно решение чрез експериментална симулация на остатъчни материи (residue) става все по-честа практика в диагностицирането на остатъците. 'Residue' анализът се прилага успешно при проучванията на все по-древни археологически свидетелства – артефакти от ранния и средния палеолит. Независимо от напредъка в наблюдението и наподобяването на остатъчни материи, най-надеждната процедура за тяхното определяне остава биохимичния анализ в лабораторни условия;

– Ефектът на т. нар. пост-депозиционни процеси и тафономични фактори вър-

Обр. 1. Плакат
на конференцията

ху археологическите артефакти (и микроследите от употреба върху тях) не убягва от вниманието на трасолозите. Много показателни и информативни бяха резултатите от експерименти по симулиране на естествени алтерации (въздействия) върху артефакти със силно изразено утилизационно излъскване, проведени в трасологическата лаборатория в Лайден. Последната е утвърден център за най-широк спектър експериментални и аналитични процедури. В контекста на пост-депозиционната проблематика беше аргументирана и тезата на R. Donahue: **преди да пристъпим към трасологически анализ на артефактите от даден обект е необходимо да познаваме добре седиментологична ситуация (особено в случаите на изразени секвенции) и потенциалното ѝ въздействие върху тези артефакти;**

– Твърде маргинализираната досега тема за керамичните оръдия в репертоара на праисторическите ансамбли намери своя адекватен прочит в проучването на млад френски колега (J. Vieugué) **върху огромната колекция от керамични съдове и фрагменти на раннонеолитното селище Ковачево в България;**

– Сесията по технология и трасология на костните индустрии разкри широкия спектър от предизвикателства пред анализаторите на костни инструменти: от поли-

функционалността на типовете костни оръдия до смущаващите резултати от експерименти с използвани шпатули/лъжички, които показват че обикновени манипулации с артефактите водят до необратими трансформации/повреди на добре развитите микроследи;

– Традиционно дискутираният проблем за излъскването върху праисторическите кремъчни елементи от сърпове (т. нар ‘cereal polish’) **беше представен в няколко аспекта:** причини за многообразието на този тип излъскване на микро ниво – релеф, текстура, линейност, яркост и т.н.; сравнителни характеристики на излъсквания от житни култури при различното им третиране – жътва, вършитба; възможност за прилагане на нови технологии (laser scanning confocal microscopy) в документирането и анализирането на ‘cereal polish’ **за постигане на точна идентификация на това очевидно, но все още енигматично излъскване.**

– За никого не беше изненада, че един от доайените на модерните трасологически проучвания през повече от две декади – Н. Plisson (Франция) демонстрира възможностите на дигиталната триизмерна фотография, базирана на математически зададена конструкция за анализ на серия снимки, направени под различен ъгъл. Показаните изображения не оставиха у никого съмнение, че масовото навлизане на тази иновативна практика би довело до оптимизиране на атрибутивния анализ на микроследите.

Тематичното многообразие на програмата на конференцията адекватно отразява широкия спектър от проблеми, открития, резултати и (хипо)тези, които прозвучаха и се видяха в добре формулираните и акцентирани презентации. Разнообразието от контексти, ситуации и подходи в решението на различни археологически задачи и цели се пречупваше през една обща призма – рационално, а в много случаи и иновативно използване на възможностите на функционалния метод и микроанализа в археологическото дирене и практика. В синтетичен вид това послание означава, че едно сериозно проучване на материалната древност не може да бъде мислено без приложението на трасологически наблюдения и съответния произхождащ от това анализ. Антиципативните и по подразбиране функционални определения на артефакти, както и диагнозите „на око“ свидетелстват за все още битуюаща назадничавост в осмислянето на изследователския процес.

Трасологията вече не се третира и практикува като ‘евристичен’ подход, а като интегрална част от модерната наука. Това, което конференцията по трасология убедително показва е, че голяма част от новата генерация професионалисти навлиза в археологията с ясното съзнание за необходимостта от вникване в артефакта на микро ниво. Тази заявена амбиция и показаните резултати са най-оптимистичното от наблюденията ми през този вълнуващ и респектиращ научен форум и са подходящи за заключение.

Благодарност

Изказвам искрена благодарност на организаторите на конференцията **João Marreiros** (Universidade do Algarve, Португалия) и **Juan Gibaja** (CSIC-IMF, Испания) за съгласието им да използвам обща снимка на участниците и плаката на форума, изпратени ми лично от тях.

Обр. 2. Участници в конференцията